

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZİK ANASANAT DALI
PIYANO SANAT DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI
PIYANO SONATI: 1913 VE 1931 VERSİYONLARI
ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

EREN AYDOĞAN

2501090997

TEZ DANIŞMANI

DOÇ. SİBEL KUDATGOBİLİK

İSTANBUL-2016

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : EREN AYDOĞAN Numarası : 2501090997
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : MÜZİK ANASANAT DALI/
PIYANO SANAT DALI/
YÜKSEK LİSANS Danışmanı : DOÇ. SİBEL KUDATGOBİLİK
Tez Savunma Tarihi : 06.01.2017 Saati : 10.00
Tez Başlığı : RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI: 1913 VE 1931 VERSİYONLARI
ÜZERİNE KARŞILAŞTIRILMALI BİR İNCELEME

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜNE OYBİRLİĞİ / GYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DİLEK YONAT BATIBAY		Kabul
2- PROF. ESER BİLGEMAN ŞAKİR		Kabul
3- DOÇ. SİBEL KUDATGOBİLİK		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. OVA SÜNDER		
2- YRD. DOÇ. GÖZDE YAŞAR		

ÖZ

RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI: 1913 VE 1931 VERSİYONLARI ÜZERİNE KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME EREN AYDOĞAN

Sergei Rachmaninoff'un Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı piyano edebiyatında son derece önemli bir yere sahiptir. Öncelikli olarak bu sonat, iki ayrı versiyona sahip olup, iki versiyonu da dünya genelinde sıklıkla icra edilen ender sonatlardandır.

Geride bıraktığımız yüzyılda eserin iki versiyonu da Van Cliburn, Vladimir Horowitz gibi dünyaca ünlü piyanistler tarafından seslendirilmiştir. Piyanistlerin, seslendirdikleri versiyonu tercih sebepleri, eserin yapısı ile direkt olarak ilintili olabilmektedir.

Eserin iki ayrı versiyonunun incelenmesi; versiyonların 18 yıl arayla yazılmış olduğu göz önüne alındığında, bestecinin zaman içinde değişen kompozisyon tekniğini de incelemek konusunda farklı bir bakış açısı sergileyecek, ayrıca zaman içinde piyano müziğinin genel kapsamda değişimine de kısmi olarak ışık tutacaktır.

Franz Liszt'in Si Minör Piyano Sonatı'ndan itibaren, sonat formunda döngüsel yapının kullanımı gittikçe önem kazanmıştır. 20. yüzyılda sonat formunda döngüsel yapı Rachmaninoff'un da üzerinde çalıştığı bir uygulamadır.

Bu çalışmada, Rachmaninoff'un 2 numaralı Piyano Sonatı'nın 1913 ve 1931 versiyonlarının incelenmesi yoluyla, bestecinin döngüsel sonat formunu yapılandırması ve bestecinin piyano yazısındaki değişimlere ışık tutulması amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Rachmaninoff, Piyano, Sonat, İnceleme, Döngüsel sonat

ABSTRACT

A COMPARATIVE ANALYSIS ON THE 1913 AND 1931 VERSIONS OF RACHMANINOFF'S OP.36, SECOND PIANO SONATA EREN AYDOGAN

Sergei Rachmaninoff's Piano Sonata Op.36 No.2 has a very important place in piano literature. To begin with, this sonata is one of the rarest sonatas having two versions, both of which are performed frequently around the world.

Both versions of this work were performed by world renowned pianists such as Van Cliburn and Vladimir Horowitz in the last century. The reason for the pianists for their preference of the version they perform may be directly related to the work's structure.

The analysis of the both versions of this work, taken into the account that the versions were composed with 18 years apart, will present a different perspective regarding to the changes of the composer's composition technique and also partly shed light to the changes of the piano music in time in general.

Ever since Franz Liszt's b minor Piano Sonata, the importance of the use of cyclic structure in the sonata form has gradually increased. The use of cyclic structure in the sonata form is also an application Rachmaninoff had worked on.

In this work, by analysing the 1913 and 1931 versions of Rachmaninoff's Second Piano Sonata, it is intended to shed light to the composer's application of the cyclic structure in the sonata form and changes on the composer's piano writing.

Keywords: Rachmaninoff, Piano, Sonata, Analysis, Cyclic sonata

ÖNSÖZ

Bu çalışmada amaçlanan, Rachmaninoff op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı'nın 1913 ve 1931 versiyonlarının yapısal analizi ve iki versiyonun arasındaki dokusal farkların tespit edilmesi, ele geçen veriler kapsamında yapılacak değerlendirmeler ile bestecinin yapı ve doku kullanımındaki değişimlere ışık tutmasıdır.

Eser, iki ayrı versiyona sahip ender piyano sonatlarından. Bu inceleme ile, hem bestecinin zaman içindeki kompozisyon yaklaşımındaki değişimlere değinilmesi, aynı zamanda bestecinin eserlerinin incelemelerinde Türkçe kaynak eksikliğini gidermek açısından faydalı olması amaçlanmıştır.

Tez boyunca ilk olarak bestecinin hayatı hakkında kısa bir bilgi verilecektir. Bunun ardından eserin 1913 versiyonunun yapısal analizi sunulacak, takiben 1931 versiyonundaki yapısal değişimlere değinilecektir. İki versiyon arasındaki dokusal farklar da tespit edildikten sonra elde edilen veriler ile bestecinin kompozisyon yaklaşımındaki değişimler söz konusu eser çerçevesinde saptanacaktır.

Bu çalışmada, bana öğrettikleri ve desteği için ömür boyu minnettar kalacağım öğretmenim Prof. Ova Sünder'e, anlayışı ve desteği ile bu çalışmanın oluşumunda büyük katkıları olan Doç, Sibel Kudatgobilik'e, bilgilerini benden hiç bir zaman esirgemeyen öğretmenim Duygu Ünal'a, her zaman olduğu gibi bu çalışma sırasında da destek oldukları için arkadaşlarım Emrah Ergene ve Can İşcan'a ve beni dünyaya getiren, sevgi, destek ve öğretileri ile bende en büyük emeğe sahip annem ve babama teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ÖRNEKLER LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM RACHMANINOFF'UN HAYATI

1. RACHMANINOFF'UN HAYATI	2
---------------------------------	---

İKİNCİ BÖLÜM RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI, 1913 VERSİYONUNUN YAPISAL İNCELEMESİ

2.1. 1913 VERSİYONU, BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
2.2. 1913 VERSİYONU, İKİNCİ BÖLÜM.....	27
2.3. 1913 VERSİYONU, ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	34

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI, 1931 VERSİYONUNUN YAPISAL İNCELEMESİ

3.1. 1931 VERSİYONU, BİRİNCİ BÖLÜM	43
3.2. 1931 VERSİYONU, İKİNCİ BÖLÜM.....	52
3.3. 1931 VERSİYONU, ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	55

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1913 VE 1931 VERSİYONLARI ARASINDAKİ DOKUSAL FARKLAR

4. 1913 VE 1931 VERSİYONLARI ARASINDAKİ DOKUSAL FARKLAR.....	58
SONUÇ	66
BİBLİYOGRAFYA	67

ÖRNEKLER LİSTESİ

Sayfa No.

Örnek 1: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 1-4.....	8
Örnek 2: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 24-27.....	9
Örnek 3: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 28-29.....	10
Örnek 4: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 36-37.....	11
Örnek 5: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 38-43.....	11
Örnek 6: “Rachmaninoff Op.35, The Bells”, İkinci Bölüm, Ölçüler 1-6.....	13
Örnek 7: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 63-64.....	14
Örnek 8: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 67-70.....	15
Örnek 9: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 71-73.....	16
Örnek 10: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 80-81.....	17
Örnek 11: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 83-84.....	17
Örnek 12: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 86-91.....	18
Örnek 13: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 92-93.....	18

Örnek 14: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 94-96.....	19
Örnek 15: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçü 108.....	20
Örnek 16: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçü 118.....	20
Örnek 17: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 118-122.....	21
Örnek 18: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 137-141.....	22
Örnek 19: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 142-143.....	22
Örnek 20: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 148-149.....	23
Örnek 21: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 150-153.....	24
Örnek 22: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 160-161.....	25
Örnek 23: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 172-175.....	26
Örnek 24: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 183-185.....	26
Örnek 25: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler1-7.....	27
Örnek 26: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 8-11.....	28
Örnek 27: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 12-14.....	28
Örnek 28: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 15-25.....	29
Örnek 29: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 28-30.....	30

Örnek 30: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 58-59.....	31
Örnek 31: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 63-64.....	31
Örnek 32: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 65-73.....	32
Örnek 33: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 77-78.....	33
Örnek 34: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 90-98.....	34
Örnek 35: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 105-108.....	35
Örnek 36: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 164-168.....	36
Örnek 37: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 180-198.....	37
Örnek 38: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 255- 266.....	39
Örnek 39: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 279-284.....	40
Örnek 40: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 359-372.....	41
Örnek 41: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 373-385.....	42
Örnek 42: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 48-56.....	44
Örnek 43: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 57-69.....	45
Örnek 44: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 48-57.....	46
Örnek 45: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 70-81.....	47

Örnek 46: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 58-67.....	48
Örnek 47: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 130-141.....	49
Örnek 48: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 106-113.....	50
Örnek 49: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 124-127.....	51
Örnek 50: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 128-131.....	52
Örnek 51: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 46-62.....	53
Örnek 52: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 36-52.....	54
Örnek 53: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 65-66.....	55
Örnek 54: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 285-296.....	56
Örnek 55: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 218-229.....	57
Örnek 56: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 1-3.....	59
Örnek 57: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 1-3.....	59
Örnek 58: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 12-15.....	60
Örnek 59: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 12-15.....	60
Örnek 60: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 48-52.....	61
Örnek 61: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 48-52.....	61

Örnek 62: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 86-88.....	62
Örnek 63: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 68-70.....	62
Örnek 64: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 172-177.....	63
Örnek 65: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 128-133.....	64
Örnek 66: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 231-234.....	65
Örnek 67: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 198-201.....	65

GİRİŞ

Piyano edebiyatında son derece önemli bir yere sahip olan Rachmaninoff'un Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı halen sıklıkla icra edilmektedir. Bestecinin kullandığı armonik yapı, lirik anlatım ve enstrüman hakimiyeti göz önüne alındığında, bunun haklı sebepleri olduğu da fark edilir.

Konser programlarında sıklıkla yer alan, çok sayıda kaydı yapılmış bu eserin iki ayrı versiyonu da farklı anlatımları beraberinde getirmiştir.

Sonatin döngüsel yapısı, eserde uygulanan dokuda çeşitliliği beraberinde getirmiştir. Ancak bu döngüsel form korunarak esere yeni bir yaklaşım kazandırmanın, bunu yaparken de eserin müzikal amacına bağlı kalmanın zorluğu kayda değerdir. Burada da bir kez daha bestecinin kompozisyondaki ustalığı gözler önüne serilmektedir.

İki ayrı versiyonu olan ve her ikisi de bestecinin olgunluk dönemi eserleri olarak sayılabilecek bu sonat, bestecinin kompozisyona yaklaşımını ve iki versiyon arasında geçen zaman boyunca müzikal amaçlarındaki ilerlemeyi değerlendirmek için eşine rastlanmayacak bir eserdir.

Eserlerin yazıldığı dönemde, piyano tekniğinin de oldukça gelişmiş olduğu ve bestecinin de son derece iyi bir piyanist olduğu göz önüne alındığında; sayısız imkanı beraberinde getiren bu enstrüman üzerinde, peşinde olduğu ifadeye ulaşabilmek için gerekli bilgi ve tecrübeye fazlasıyla sahip olduğu açıktır. Buradan yola çıkarak, bestecinin ikinci bir versiyonu bestelemek isteği, piyanoda elde edilebilecek yeni renkler ve ifade yöntemlerini de değerlendirdiği sonucuna varılabilir. İki versiyonun da ayrı olarak incelenmesi ve yapılacak dokusal karşılaştırma, bestecinin bu değerlendirmelerinin sonucunda vardığı yapı ve doku kullanımındaki fikir değişikliklerine ışık tutacaktır.

1. RACHMANINOFF'UN HAYATI

Sergei Vasiliyevitch Rachmaninoff, 2 Nisan 1873'de Oneg'de doğmuştur. Doğum kaydı ise Semyonov Köyü'nde yapılmıştır. ¹

Kuzeni Alexander Siloti'nin, Zverev'in öğrencisi olarak başarısı Rachmaninoff'ları, Sergei'nin doğal müzik aşkı cesaretlendirmeye teşvik etmiştir. Ailesi, Sergei henüz 6 yaşındayken, Saint Petersburg Konservatuvarı mezunu Anna Ornatskaya'yı, ona piyano dersi vermesi için işe almışlardır. 1883'de Sergei, öğretmeni Anna Ornatskaya'nın tavsiyesi üzerine Saint Petersburg Konservatuvarı'ndan burs kazanır. Rachmaninoff'ların Saint Petersburg'daki ufak dairelerine yerleşmelerinin hemen ardından Saint Petersburg'da bir difteri salgını meydana gelir. Oğulları Vladimir ve Sergei iyileşmiş fakat, kızları Sophia ölmüştür. ²

Konservatuvara devam ettiği zamanlarda, dikkate değer bir gelişim göstermeyen Sergei, 1885 ilkbaharında bütün derslerinden sınıfta kalmış ve okuldan atılmayla tehdit edilmiştir. Annesi, 21 yaşındaki, Franz Liszt ile olan eğitiminden yeni dönmüş olan yeğeni Alexander Siloti'ye yardım için başvurur. Siloti'nin tavsiyesi üzerine 1885 sonbaharında, Moskova Konservatuvarı'nda öğretmen olan Zverev, Sergei'yi öğrencisi olarak kabul etmiştir. ³

Zverev ile okuyan öğrenciler onun evinde kalmaktadırlar. Rachmaninoff, büyük bir odayı Matvey Pressman ve Leoni Maksimov ile paylaşır. Üç öğrenci, iki adet kuyruklu piyanoyu paylaşırlar ve konservatuvardaki dersleri dışında, her biri günde üç saat piyano çalışmak zorundadırlar. ⁴

1888 yılında Rachmaninoff, kuzeni Alexander Siloti'nin sınıfına kayıt olmuştur. Aynı zamanda Taneyev'in kontrpuan sınıfına katılmaya başlayan

¹ Robert-Matthew Walker, "The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff", London, Omnibus Press, 1984, pp.7

² A.e., pp.8

³ A.e., pp. 13

⁴ A.e., pp.14

Rachmaninoff, Zverev'in evinde kalmaya devam eder. Taneyev'in sınıfındaki öğrencilerden birisi de Alexander Scriabin'dir. Pressman ve Josef Lhevinne ile beraber Safonoff'un piyano sınıfında olan Scriabin, Rachmaninoff'un arkadaşlarından. Zverev, evindeki piyanoyu paylaşmak zorunda olduğu için beste yapamadığından şikayet eden Rachmaninoff'u, halası Varvara Satina'nın evine götürür. Bunu izleyen dönemde Rachmaninoff, Arensky'nin de füg derslerine katılmaya başlamıştır.⁵

1891'de Alexander Siloti, konservatuvardan ayrılır. Bu kadar geç bir yaşta öğretmen değiştirmek istemeyen Rachmaninoff, piyano ve kompozisyon sınavlarına bir yıl erken girmeyi tercih eder. Kompozisyon sınavı tek perdelik bir opera bestelemektir. Bunun sonucunda Rachmaninoff, ona altın madalya getiren Aleko operasını besteler. Rachmaninoff, 1. Piyano Konçertosu'nu da Temmuz ayında bitirmiştir.⁶

Taneyev ve Arensky ile çalışan Rachmaninoff, Senfonik Şiiri "The Rock" ile Tchaikovsky'nin de dikkatini çekmiştir. Tchaikovsky, eserin ilk seslendirilişini yönetme sözünü vermiş, bunu gerçekleştiremeden vefat etmiştir.⁷

Mezuniyet operasındaki başarısının haberi kısa sürede yayılmıştır. Başarılı bir yayıncı olan Karl Gutheil, Rachmaninoff'un müziği hakkında Zverev'e danışır. Bunu Rachmaninoff'a ileten Zverev, yayıncı ile buluşmadan önce Rachmaninoff'a, Tchaikovsky ile görüşmesini önerir. Tchaikovsky'nin tavsiyesi sonrasında yayıncı ile görüşen Rachmaninoff, Aleko, şarkılar, viyolonsel ve piyano için iki parçanın yayın haklarını 500 ruble karşılığı Gutheil'e satar. İki tarafın da memnun kaldığı bu anlaşmanın sonrasında Rachmaninoff, 1914 yılına kadar Gutheil ile çalışmayı sürdürmüştür.⁸

⁵ Robert-Matthew Walker, "The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff", London, Omnibus Press, 1984, pp.18-19

⁶ Geoffry Norris, "Rakhmaninov", London, J. M. Dent & Sons, 1976

⁷ Francis Maes, "A History of Russian Music", California, University of California Press, 2002, pp.194

⁸ Robert-Matthew Walker, "The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff", London, Omnibus Press, 1984, pp.27

Konservatuvardan mezun olmasının ardından bestelediği ilk eserlerden Opus 3, 2 Numaralı do diyez minör prelüd, 26 Eylül 1892’de Moskova’da elektrik fuarında seslendirilmiştir. Bu prelüd Rachmaninoff’un en ünlü eserlerinden biri olmuş ve ismini dünyaya duyurmuştur. Besteci, do diyez minör prelüdü ile ilgili olarak şunları söylemiştir:

“Öyle bir güç ile geldi ki, silkinmek için çok çabalasam da yapamadım. Karşılığında sadece 20 dolar aldım. Parça, dünya çapında yayımlanmış ve satılmıştı. Fakat ben başka bir bedel almadım. Parçanın bana getirdiği tanınırlık ise önemli değerdedi.”⁹

1897 yılında Rachmaninoff, 1. senfonisinin ilk seslendirilişi için Saint Petersburg’a gitmiştir. Senfoninin ilk seslendirilişi oldukça kötü sonuçlanmıştır. Senfoninin ilk seslendirilişinden üç sene sonra, 1900 yılında Rachmaninoff, nöroloji ve hipnoz alanında uzman Dr. Nikolai Dahl’ı ziyaret etmiştir. Birkaç ay süren etkili tedavi sürecinin ardından Rachmaninoff, 2. Piyano Konçertosu üzerinde çalışmaya başlamıştır.¹⁰

1900 yılı Aralık ayında henüz 1. bölümü hazır olmayan 2. Piyano Konçertosu’nun 2. ve 3. bölümleri seslendirilmiştir. Bu performansın başarısının üstüne Rachmaninoff, eseri 1901 yılında bitirir. Aynı yılın Nisan ayında iki piyano için 1. süiti de besteler. 1902 Yılında Rachmaninoff, kuzeni Natalia Satin ile evlenmek isteğini açıklayarak yakınlarını şaşırır. Sergei ve Natalia 29 Nisan 1902’de Moskova’da evlenirler. İlk çocukları Irina, 14 Mayıs 1903’de dünyaya gelmiştir.¹¹

1897’den 1906’ya kadar Rachmaninoff ağırlıklı olarak opera şefliği yapmıştır. İlk Mamontov’un topluluğunda asistan olarak görev yapmış; sonrasında ise Bolshoy Tiyatro’sunda Rus operalarını yönetmiştir. Bu tecrübe ve Fyodor

⁹ Robert Rimm, “The Composer-Pianists, Hamelin and The Eight”,Portland, Amadeus Press, 2002, pp.140

¹⁰ Robert-Matthew Walker, “The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff”,London, Omnibus Press, 1984, pp.37-44

¹¹ A.e., pp.46-48

Chaliapin ile olan dostluğu kendi operalarını bestelemeyi düşünmesine yol açmıştır. Bunun sonucunda, “The Miserly Knight” ve “ Francesca da Rimini” operaları doğmuştur.¹²

Kasım 1906’da, Rachmaninoff ailesi Dresden’e yerleşir. 1907 yılının Ocak ayında 2. senfonisini bestelemeye başlayan Rachmaninoff, Nisan ayında eseri tamamlamıştır. Aynı yıl besteci, 1. Piyano Sonatı’nı da bestelemiştir.¹³

Op.30, 3 numaralı Piyano Konçertosu’nu 1909 yılında tamamlayan Rachmaninoff, eserin ilk seslendirilişini aynı yıl 28 Kasım tarihinde Amerika turnesi sırasında gerçekleştirmiştir. Eserin en önemli performansı olarak kabul edilen üçüncü seslendirilişi ise, Gustav Mahler yönetiminde, 16 Ocak 1910 tarihinde gerçekleşmiştir.¹⁴

Amerika turnesindeki başarılı performansının ardından Boston Senfoni Orkestrası’nın teklifini ev özlemi sebebiyle reddeden Rachmaninoff, aynı yılın Mart ayında 3. Piyano Konçertosu’nun Rusya’daki ilk seslendirilişini gerçekleştirmek üzere Moskova’ya dönmüştür.

1913’de Rachmaninoff, Roma’daki yazlık evinde “The Bells” isimli koral senfonisini bestelemiştir. Koral-orkestral eserlerinden en büyüğü olan “The Bells”, Rachmaninoff’un da favori eseri olmuştur. “The Bells” ile aynı yıl bestelenen 2. Piyano Sonatı’nın ilk seslendirilişleri 1913 Aralık ayında, üç gün arayla gerçekleşmiştir.

1915’in Şubat ayında besteci op.37 “Night Vigil”i bestelemiştir. 1917 yılında 1. Piyano Konçertosu’nu yeniden düzenleyen besteci, ardından yeni rejimin gelişiyle; ailesiyle birlikte ilk olarak Stockholm’e ve sonrasında Kopenhag’a yerleşir. Maddi

¹² Francis Maes, “A History of Russian Music”, California, University of California Press, 2002, pp.194

¹³ Robert-Matthew Walker, “The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff”, London, Omnibus Press, 1984, pp.58-59

¹⁴ A.e., pp.65-66

sıkıntılar çekmesine rağmen Rachmaninoff, önceki gezilerinde edindiği arkadaşları ve iş partnerleri sayesinde çok geçmeden konserler vermeye başlar.¹⁵

1918’de Amerika’ya davet edilen Rachmaninoff, bu teklifi ilk seferinde reddeder. Fakat sonrasında besteci, kendi isteğiyle Amerika’ya taşınır. 1925 Aralık ayına kadar sıklıkla konser veren Rachmaninoff, sonrasında konserlerine ara vermiş ve 1926 yılında 4. Piyano Konçertosu’nu bestelemiştir. 4. Piyano Konçertosu’nun ilk seslendirilişinden sonra utandıran bir hayal kırıklığı yaşanmıştır.¹⁶

Yine uzun bir aradan sonra besteci, 1931 yılında kompozisyon çalışmalarına devam eder. Bu yılda, 2. Piyano Sonatı’nı yeniden düzenleyen Rachmaninoff, aynı zamanda Corelli’nin Bir Teması Üzerine Varyasyonlar’ı bestelemiştir. 1934 yılında bestelediği Paganini’nin Bir Teması Üzerine Varyasyonlar ile tekrar büyük bir başarı yakalamıştır.¹⁷

1935’de üzerinde çalışmaya başladığı 3. Senfoni’sini Haziran 1936’da bitiren besteci, son eseri olan Senfonik Danslar’ı, 1940 yılının Eylül-Ekim ayları arasında bestelemiştir. Rachmaninoff’un yaratıcı yanı Rusya’dan ayrılmasıyla büyük oranda sona ermiştir. Yalnızca son altı büyük eseri Rusya dışında bestelenmiştir. 1943 yılında kanser teşhisi koyulan besteci, daha az konser vermesini öneren doktoruna şunları söylemiştir:

“Bu benim tek zevkim, konserler. Benden onları alırsan yıkılırım. Eğer ağrım varsa, piyano çalarken yok oluyor. Bazen yüzümün ve başımın sağ tarafındaki nevrалji bana işkence çektiriyor fakat; bir konserden önce sanki sihirsel bir şekilde kayboluyor. Hayır, daha az çalamam. En iyisi konser platformunda ölmek.”¹⁸

¹⁵ Robert-Matthew Walker, “The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff”, London, Omnibus Press, 1984, pp.76-83

¹⁶ A.e., pp.85-99

¹⁷ A.e., pp. 110-114

¹⁸ Robert Rimm, “The Composer-Pianists, Hamelin and The Eight”, Portland, Amadeus Press, 2002, pp.153

Sergei Rachmaninoff 1943 yılı 28 Mart'ta hayata gözlerini yummuştur.¹⁹

¹⁹ Robert-Matthew Walker, "The Illustrated Lives of the Great Composers: Rachmaninoff", London, Omnibus Press, 1984, S. 133

2. RACHMANİNOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI, 1913 VERSİYONUNUN YAPISAL İNCELEMESİ

2.1. 1913 Versiyonu Birinci Bölüm

Sergei Rachmaninoff'un 2. Piyano Sonatı'nın ilk bölümü sonat allegrosu formundadır. 1. temada aşağı inen arpejin si bemol oktava inişi ve ardından gelen si bemol minör akorun onaltılık ve dördlük notalar ile belirtilişi yer alır. 3. ve 4. ölçü, 1. temanın devamı niteliğindedir. Sonatın birinci bölümünde tanıtılan söz konusu ilk temanın eser boyunca kullanımı eserin döngüsel yapısını oluşturan ana etmendir. (Bkz.: Örnek 1)

Örnek 1: "Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu", Ölçüler 1-4

The image displays a musical score for the first movement of Sergei Rachmaninoff's Piano Sonata No. 2, Op. 36, 1913 version. The score is in 4/4 time and the key signature is two flats (B-flat major). The tempo is marked "Allegro agitato." The score shows the first four measures. The right hand starts with a descending arpeggio in the first measure, followed by a series of chords and arpeggios. The left hand provides a bass line. Dynamics include "m.d. veloce", "ff", and "m.g.". The score is marked with "rit." at measure 3. The first four measures are shown, with the first measure being the start of the first theme.

5. ölçüde; ilk ölçünün ritmik varyasyonu görülür ve bunu, ilk temanın a ve b kısımları iki defa daha tekrar edilmesi izler. 15. ölçüden 35. ölçüye kadar olan

bölümde, tema gruplarının uzantıları yer alır ve bu uzantılar 1.temanın a ve b kısımlarında yer alan motiflerden yararlanarak gelişim işlevi görür.

Üç kesit halinde değerlendirilebilen bu uzantılardan ilki, 15. ölçüden 23. ölçüye kadar sürer. 15. ve 16. ölçülerde, 1. temanın a kısmının kullanımı görülür. Her iki ölçüde de bas partisi ve armonik yapı birbirinin aynısıdır. 17 ve 18. ölçülerde yazının, onaltılık notaların kullanımıyla yoğunlaşması ve yükselişin de başlangıcı görülür. Bu yükseliş, 19. ölçüden 24. ölçüye kadar olan kısımda; yazının genişlemesi, akorların kullanımı ve kromatik çıkışın da yardımıyla 24. ölçüde tepe noktasına ulaşmış olur.

Uzantılardan ikincisi, 24. ölçüden 29. ölçüye kadar sürer. Burada 1. temanın hem a, hem de b kısımlarından motifler kullanılmıştır. 25. ve 27. ölçülerde, iki motifin de aynı anda kullanımı açıkça görülmektedir. (Bkz.: Örnek 2)

Örnek 2: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 24-27

28. ve 29. ölçülerde partilerin yükselişi ile, aynı zamanda sol elde 1. temanın a kısmı motifi, sağ elde ise 1. temanın b kısmı motiflerinin kullanımı görülür. (Bkz.: Örnek 3)

Örnek 3: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 28-29

Uzantıların üçüncü kesiti, sonradan gelecek olan kadans yazısını hazırlar niteliktedir. Bu kesitte de yine 1. temanın a ve b kısımlarının motifleri kullanılmakla beraber, 32. ölçüden başlayarak yazının alçalışı görülür. Bu kesitte 1. temanın a kısmı motifinin üçlü aralıklarla kullanımı, 36. ölçüdeki, 2. temayı hazırlayan kadansın yapısını da aynı zamanda oluşturur. Kadansın kromatik yapısını da kullanarak 37. ölçüde, 2. tema önceden tanıtılmış olur.

(Bkz.: Örnek 4)

Örnek 4: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler
36-37

Musical score for Example 4, measures 36-37. The score is in G major, 2/4 time. The right hand has a melodic line with a 'veloce' marking and a 'rit.' marking. The left hand has a bass line. Dynamics include 'm.g.', 'mf', and 'dim.'

2. tema 38. ölçüden başlayıp, 43. ölçüye kadar sürer. (Bkz.: Örnek 5)

Örnek 5: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler
38-43

Musical score for Example 5, measures 38-43. The score is in G major, 2/4 time. The right hand has a melodic line with a 'Meno mosso. (♩-♩.)' marking. The left hand has a bass line. Dynamics include 'mf', 'p', 'pp', and 'm.d.'

2. temada, yazıdaki koral yapı, 1. temanın parlak yapısıyla karşıtlık oluşturur. 2. tema içinde 41. ve 42. ölçülerde görülen uzantı, 1. temanın a kısmı motifinin ritmik yapısının genişletilmesiyle oluşmuştur. İkinci temanın melodik yapısı ise, bestecinin sıkça kullandığı bir yapı olup, en belirgin örneği “ The Bells” isimli yapının ikinci bölümünde görülebilir. (Bkz.: Örnek 6) 2. tema 49. ölçüde sona erer ve ardından üç kesitte incelenebilen uzantıyı gelişme bölümü takip eder.

Örnek 6: "Rachmaninoff Op.35, The Bells", İkinci Bölüm, Ölçüler 1-6

II

Lento 30

The musical score is arranged in a standard orchestral format. It includes staves for woodwinds (Flutes, Oboes, English Horn, Clarinets, Bassoon, Contrabassoon), brass (Horns, Trumpets, Trombones, Tuba), percussion (Timpani, Cymbals, Celesta, Arpa), and strings (Violins I and II, Violas, Violoncellos, Contrabasses). There are also staves for a Soprano soloist and a Chorus (Soprano, Alto, Tenor, Bass). The score is marked 'Lento' and features a rehearsal mark '30'. Various performance instructions are present, such as 'con sord.', 'pizz.', 'poco a poco cresc.', and 'sfz'.

3 Flauti
2 Oboi
Corno inglese
2 Clarinetti (B)
Clarinetto basso (B)
2 Fagotti
Contrafagotto
6 Corni (F)
3 Trombe (B)
3 Tromboni e Tuba
Timpani (E, D, Es)
4 Campane
Celesta
Arpa
Soprano solo
Coro
Violini I
Violini II
Viole
Violoncelli
Contrabassi

Lento 30

Lento 30

49. ölçünün sonunda başlayan uzantının ilk kesiti 53. ölçüye kadar devam eder. Bu kesitte 1. temanın b kısmından yararlanılmıştır. Bu kısımda kromatizm ön planda olup sol elde sabit armonik yapı hakimdir. Takip eden ikinci kesit, 53. ölçüden başlayıp 67. ölçüye kadar devam eder. Bu ikinci kesitte, 1. temanın a kısmına ait olan, aşağı inen üçlülerden oluşan yapıyla, üç kesitin de tepe noktasına doğru bir çıkışa başlanır. Bu çıkışın tepe noktasına 63. ölçüde her iki elde de görülen oktavlarla ulaşılır. (Bkz.: Örnek 7)

Örnek 7: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 63-64

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 63-64. The score is in G major (one sharp) and 2/4 time. It features a 'molto marcato' tempo. The right hand plays a series of chords and single notes, while the left hand plays a more complex, rhythmic pattern. The score is divided into two systems, each with a repeat sign at the end.

67. ölçüde gelen üçüncü kesite kadar, kromatik iniş görülür. 67. ölçüden 71. ölçüye kadar süren üçüncü kesitte, gelişme bölümüne geçiş için, yazıdaki yoğunluk ve tepe noktasında oluşan gerilim, ritmik yapıda senkopların kullanılması, aşağı inen kromatik yapı ve dinamiklerdeki düşüşün de yardımıyla azalmıştır. (Bkz.: Örnek 8)

Örnek 8: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 67-70

The musical score for measures 67-70 of Rachmaninoff's Piano Sonata No. 2, Op. 36, is presented in bass clef with a 9/8 time signature. The key signature is B-flat major. The tempo is marked 'a tempo'. The piano part consists of chords in the right hand and a bass line in the left hand. The dynamics are marked 'mf' (mezzo-forte) and 'dim.' (diminuendo).

The musical score for measures 70-71 of Rachmaninoff's Piano Sonata No. 2, Op. 36, is presented in bass clef with a 9/8 time signature. The key signature is B-flat major. The piano part consists of chords in the right hand and a bass line in the left hand. The dynamics are marked 'pp' (pianissimo) and 'mf' (mezzo-forte).

Gelişme bölümü, 70. ölçüden başlayıp 121. ölçüde sona erer ve üç kesitte incelenebilir. İlk kesit 70. ve 85. ölçüler arasında yer alır. İlk kesit re minör tonunda başlar ve 1. temanın hem a, hem de b kısımlarını işler. Bu iki kısmın motifleri kromatizmin hakim olduğu armonik yapıyla da sentezlenerek, sürekli değişken bir armonik biçim oluşmuştur. (Bkz.: Örnek 9)

Örnek 9: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 71-73

Poco più mosso.

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 71-73. The tempo is marked "Poco più mosso." The score is in 12/8 time and features a complex harmonic structure with multiple dynamics including *mf* and *p*. The score is written for piano and includes a detailed view of the right hand in the lower section.

Gerçek anlamda armonik odağın değişimine 76. ölçüde rastlanır. Burada 1. temanın b kısmının kullanımı bir tam ton yukarıda, mi minör tonunda göze çarpar. 80. ölçüye kadar mi minör odağında devam eden armonik yapıda ısrar, yazıda da 1. temanın b motifinin gittikçe sıklaşan kullanımı ile beraber, ilk kesitin tepe noktasını 81. ölçüde yaratmış olur.

(Bkz.: örnek 10)

Örnek 10: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 80-81

83. ve 84. ölçülere, 2. temanın a kısmının kısa bir süreliğine mi bemol major tonunda görülmesi, tepe noktasında oluşan gerginliği azaltmak işlevi görür. (Bkz.: Örnek 11)

Örnek 11: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 83-84

Gelişme bölümünün ikinci kesiti 86. ölçüde başlar. Kesit boyunca hem 1. tema, hem de 2. temanın, oluşan armonik yapıya göre adapte edilerek yoğun bir şekilde kullanıldığı göze çarpar. Bu kesitte ilk olarak si minör odağı görülür. Si minör tonun dominant fonksiyonunda başlayan kesitte 90. ölçüde tonik fonksiyonu

iki ölçü boyunca hissedilir ve çok geçmeden yerini 92. ölçüde do minör tonunun dominant fonksiyonuna bırakır. (Bkz.: Örnek 12)

Örnek 12: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 86-91

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 86-91. The score is in 6/8 time and consists of two systems. The first system starts with 'a tempo' and 'mf' dynamics. The second system also starts with 'mf' and includes fingering numbers: 2 5 2 5 2 1 3 1 5 2 1.

Burada, soprano partisinde belirgin olan; 1. temanın a kısmının yanı sıra eşlik partisi de, yine 1. temanın b kısmı melodik yapısı ters çevrilmiş ve armonik fonksiyona uygun olarak adapte edilmiş şekilde kullanılmıştır. (Bkz.: Örnek 13)

Örnek 13: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 92-93

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 92-93. The score is in 6/8 time and consists of two systems. The first system starts with 'f' dynamics.

Do minör tonunun dominant fonksiyonu üzerinde 1. temanın b kısmının kromatik yapısı ile 2. temanın melodik hattının birbirini takip eden kullanımı 94. ve 96. ölçüler arasında göze çarpar. (Bkz.: Örnek 14)

Örnek 14: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 94-96

100. ölçüden itibaren, 1. temanın a kısmının kesit üzerindeki rolü artar. İlk olarak 100. ölçü ile 108. ölçü arasında ritmik ve melodik yapıda ilk haline bağlılıkla uygulanan a motifi, 108. ölçüden itibaren ritmik yapıdaki tutarlılığını yitirir ve yazıdaki yoğunluk artar. Buradan 122. ölçüye kadar olan bölümde, uzantıların üçüncü kesiti yer alır. 108. ölçüden itibaren Rus müziğinde önemli bir yeri olan çanlar ile ilişkilendirilen, yazının geri kalanından ses perdesi itibariyle mesafeli olarak kullanılan oktavların kullanımını rastlanır. (Bkz.: Örnek 15)

Örnek 15: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçü 108

Yazıdaki bu yapı; hali hazırda ritmik ve dinamik olarak yoğunlaşarak yükselişin hazırlanması ile 118. ölçüde tepe noktasına ulaşır. (Bkz.: Örnek 16)

Örnek 16: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçü 118

118. ölçüden, 122. ölçüdeki yeniden sergi bölümüne geçiş, tepe noktasının inişiyle birbirine bağlanmıştır. Bu bağlantı sırasında da, eser boyunca rastlanan, bas partisindeki minör üçlü aralık kullanımı söz konusudur. (Bkz.: Örnek 17)

Örnek 17: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 118-122

Yeniden sergi bölümünde, sergi bölümünden farklı olarak 1. tema kısaltılmış, 12 ölçü yerine 8 ölçüye indirgenmiştir. Burada göze çarpan bir nokta, bestecinin 128. ölçüde temayı bu kez re major tonunda uygulamasıdır. 130. ölçüden başlayan geçiş süreci 2. temayı hazırlar. Sergi bölümünde görülen yoğunlaştırılmış yazı, burada aksine sadeleştirilmeye başlanmıştır. 137. ölçüden başlayıp 2. temaya bağlanan kadans sergiye oranla daha uzun ve 2. temanın sol bemol major tonunda gelişini hazırlayacak armonik yapıda tasarlanmıştır. (Bkz.: Örnek 18)

Örnek 18: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 137-141

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı, measures 137-141. The score is written for piano and consists of three systems. The first system (measures 137-141) is marked *veloce* and *m.d.* (moderato). The right hand plays a rapid, repetitive eighth-note pattern, while the left hand plays a simple bass line. The second system (measures 142-143) is marked *dim.* (diminuendo) and *m.g.* (moderato). The right hand continues the eighth-note pattern, and the left hand plays a simple bass line. The third system (measures 144-145) is marked *rit.* (ritardando) and *Meno mosso.* (meno mosso). The right hand plays a slower, more melodic line, and the left hand plays a simple bass line. The score is in the key of B-flat major and 4/4 time.

2. tema 142. ölçüde, sol bemol major tonunda yalnızca bir kez görülür. Tekrar 146. ölçüde rastlandığında, mi bemol major tonunda yapılandırılmıştır. (Bkz.: Örnek 19)

Örnek 19: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 142-143

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı, measures 142-143. The score is written for piano and consists of two systems. The first system (measures 142-143) is marked *a tempo* and *p* (piano). The right hand plays a simple bass line, and the left hand plays a simple bass line. The score is in the key of B-flat major and 4/4 time.

Devamında, 148. ölçüde, üç kesitte incelenebilecek ve sonatın birinci bölümün kodaına bağlantı işlevi gören uzantı başlar. Kodadan önceki uzantıların ilk kesitinde öncelikli olarak 1. temanın b kısmı işlenir. (Bkz.: örnek 20)

Örnek 20: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Pişano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 148-149

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op. 36, No. 2 Piano Sonata, specifically measures 148-149. The score is written for piano and is in G major (one sharp) and 3/4 time. It consists of two systems of music. The first system shows measures 148 and 149. The second system shows measures 150 and 151. The music is written for piano and features a complex melodic structure with many accidentals and dynamic markings like 'mf'. The score is presented in a standard musical notation with a grand staff (treble and bass clefs) and a key signature of one sharp.

150. ölçüden 154. ölçüye kadar olan süreçte ise 1. temanın a kısmının melodik yapısı kullanılarak uzantının ikinci kesitine bağlantı sağlanır.

(bkz. örnek 21)

Örnek 21: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 150-153

poco a poco accel. al Tempo I

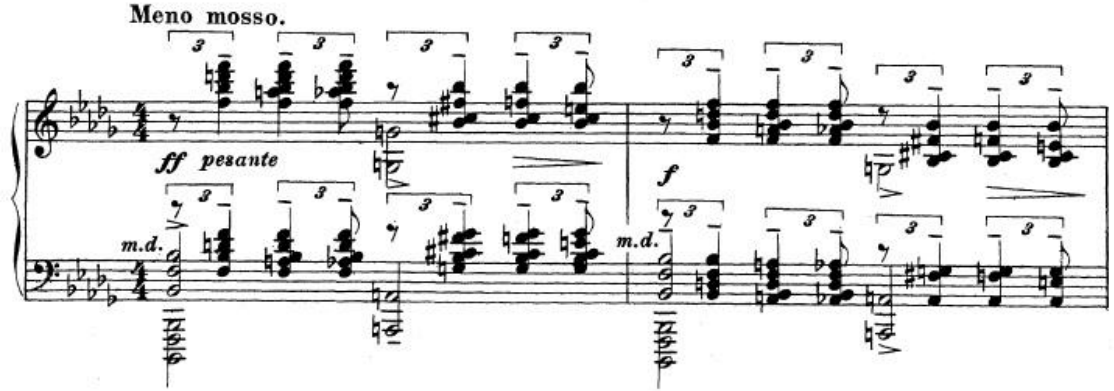
p mf m.g. m.d. mf m.g.

m.d. cresc.

4 5 4 5 4

Uzantıların ikinci kesitinde; 154. ölçüden başlayarak sağ eldeki oktavların kromatik yükselişi yardımıyla, üçüncü kesitte ulaşılacak tepe noktası hazırlanmış olur. 160. ölçüde gelen üçüncü kesitte 63. ve 64. ölçülerin yazısı genişletilmiş haliyle ve kromatizmin yoğun kullanımı ile görülür. (Bkz.: Örnek 22)

Örnek 22: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 160-161

Uzantıların üçüncü kesitinde armonik yapıda kararsızlık hakimdir. Bu durum 170. ölçüde kodanın gelişine kadar sürer. Kodada eserin ana tonu olan si bemol minöre geri dönmüştür. Kodanın yükselişi, 172. ölçüden itibaren kromatizmin kullanımı ve dinamiklerin eş zamanlı artışı ile sağlanır. Bu yükselişte, bas partisinde 1. temanın a kısmının, 172. ve 173. ölçülerde genişletilmiş, ardından 178. ölçüye kadar tekrar esas halinde kullanılarak yükselişi göze çarpar. (Bkz.: Örnek 23)

Örnek 23: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 172-175

Bölüm 183., 184. ve 185. ölçüyü kapsayacak olan 1. temanın b kısmının üçlü çift seslerle başlayarak, genişletilmiş olarak bir kez daha tekrar edilmesiyle kapanır. (Bkz.: Örnek 24)

Örnek 24: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 183-185

2.2. 1913 Versiyonu, İkinci Bölüm

Sonata'nın ikinci bölümü iki kesitli şarkı formundadır. 7 ölçülük interlüd, birinci bölüm ve ikinci bölüm arasında köprü görevi görmektedir. Bu 7 ölçülük interlüdün sonunda ikinci bölümün mi minör tonunda gelen 1. temasının ilgili tonu olan sol majore ulaşılmış olur. (Bkz.: Örnek 25)

Örnek 25: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 1-7

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, 1913 version, measures 1-7. The score is in G major, 2/4 time, and consists of two systems. The first system is marked 'Non allegro. espr.' and 'mf'. The second system is marked 'Lento.' and 'dim. p dim. pp p'. The score shows a melodic line in the right hand and a harmonic accompaniment in the left hand.

1. tema 7. ölçüde başlar ve 11. ölçüdeki tekrarına kadar devam eder. Bu temayla ilgili göze çarpan bir özellik, temanın 12/8'lik ölçü birimi içinde olmasıdır. Temanın armonik yapısında ise bas partisinin kademeli olarak alçalışı mevcuttur. Aynı zamanda birinci bölümün 1. temasının a kısmının melodik yapıda kullanımı da hissedilebilir. (Bkz.: Örnek 26)

Örnek 26: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 8-11

The image shows two systems of musical notation for a piano sonata. The first system is labeled 'Lento.' and features a 12/8 time signature. The right hand (soprano) plays a series of chords and arpeggios, starting with a piano (*p*) dynamic. The left hand (bass) plays a more rhythmic accompaniment with a mezzo-forte (*m.g.*) dynamic. The second system continues the piece, with the right hand playing a more melodic line and the left hand providing harmonic support. The dynamics are *p* in the right hand and *m.g.* in the left hand. The score includes various musical notations such as chords, arpeggios, and dynamics.

Temanın 12. ölçüden 15. ölçüye kadar olan tekrarında soprano partisinde birinci bölümün 1. temasının a kısmının işlenişi temanın tekrarında etkin rol oynar. (Bkz.: Örnek 27)

Örnek 27: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 12-14

The image shows a system of musical notation for a piano sonata. The right hand (soprano) plays a series of chords and arpeggios, starting with a piano (*p*) dynamic. The left hand (bass) plays a more rhythmic accompaniment with a mezzo-forte (*m.g.*) dynamic. The score includes various musical notations such as chords, arpeggios, and dynamics.

16. ölçüde sol major tonunda gelen kesit, 24. ölçüye kadar devam eder. Bu kesitte Rachmaninoff, birinci bölümün 1. temasının b kısmını işlemiştir. 1. temanın a ve b kısımlarının eser boyunca işlenişi, esere döngüsel formunu kazandırmaya başlar. (Bkz.: Örnek 28)

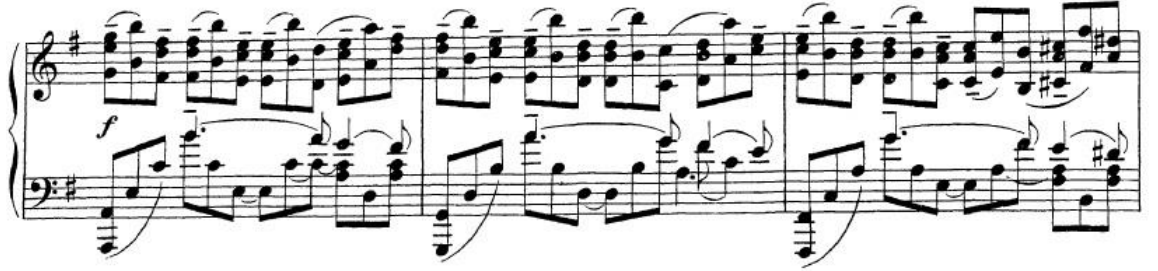
Örnek 28: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 15-25

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu, measures 15-25. The score is written for piano and consists of five systems of music. Each system contains a grand staff with a treble clef on the upper staff and a bass clef on the lower staff. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The score features various musical notations, including slurs, accents, and dynamic markings such as *pp*, *p*, *mf*, *m.g.*, and *m.d.*. The first system includes a fermata over a measure and a dynamic marking of *pp*. The second system has a dynamic marking of *p*. The third system has a dynamic marking of *pp*. The fourth system has a dynamic marking of *mf*. The fifth system has dynamic markings of *m.g.* and *m.d.*. The score concludes with a double bar line and repeat dots.

24. ölçüde 1. tema tekrar kendini gösterir fakat bu defa yazıda ek süslemeler mevcuttur. Ek süslemelerin, bas partisindeki alçalıktan etkilenmemiş, sabit bir yapıda kullanımı dinamik yükselişi de hazırlayıcı bir görev görmesini sağlar.

28. ölçüde yazıda yoğunluk artmıştır. Temanın bu tekrarında ikinci bölümün 1. teması, birinci bölümün 1. temasının b kısmı ile beraber kullanılır. (Bkz.: Örnek 29)

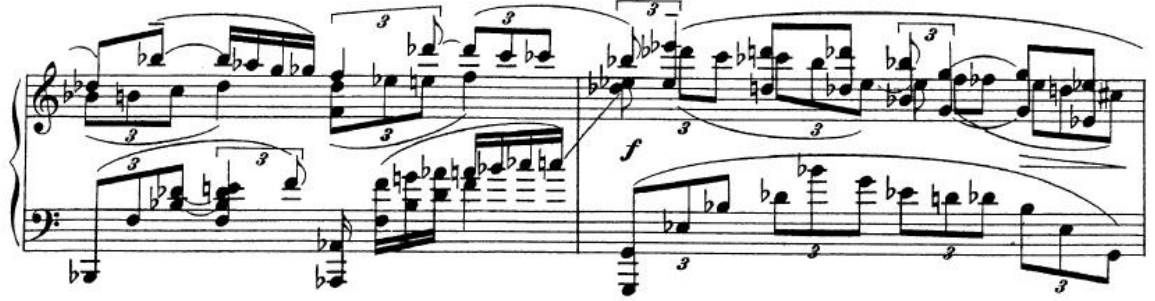
Örnek 29: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 28-30

32. ölçüde oluşan tepe noktasının ardından yazı ve dinamik eş zamanlı olarak alçalır ve 36. ölçüde, bölümün orta kesitini hazırlayan geçişe başlanır. Geçiş kısmında 36. ölçüden 46. ölçüye kadar üçlü aralıkların kromatizm yoluyla kullanılması, geçişin kendi içinde yükselişi ve 43. ölçüde bir tepe noktası oluşturmasını beraberinde getirir. Bu süreçte birinci bölümün 1. temasının a ve b kısımları eş zamanlı olarak göze çarpar.

İkinci bölümün orta kesiti 46. ölçüde başlar ve iki kısımda incelenebilir. İlk kısımda kontrapuntal yazı etkin rol oynamaktadır. Bu kısımda birinci bölümün 1. temasının b kısmı işlenmektedir. Eserin esas tonu olan si bemol minör tonunda gelen bu kısım, 52. ölçüde bir tam ton alçalarak, la bemol minör tonunda tekrarı sağlanır. 56. ölçüde armonik yapıda hareketlilik öncelikli olarak la bemol minör tonunun terk edilmesi ve 58. ve 59. ölçüler içinde bas partisinin kademeli olarak alçalışıyla sağlanır, beraberinde dinamiklerde yükseliş gözlemlenir. Böylelikle orta kesitin ilk kısmının tepe noktasına 59. ölçüde ulaşılmış olur. (Bkz.: Örnek 30)

Örnek 30: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 58-59

60. ölçüden itibaren bas partisinin kademeli olarak alçalışı bu defa tepe noktası oluşturmak yerine dinamikte alçalışı sağlar ve mi minör tonunda odak sağlanır. Böylelikle 63. ölçüde orta kısmın ikinci kesiti başlamış olur. İkinci kesitte, sağ eldeki ostinato figürüyle eş zamanlı olarak sol elde, mi pedal sesi vurgulanmaya başlanır. (Bkz.: Örnek 31)

Örnek 31: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 63-64

İkinci kesitte yeni bir tematik öge işlenmez. Bu kesit bir kadans görevi görecek şekilde yapılandırılmıştır. Kullanılan kromatik yapı 68. ölçüye kadar alçalışını sürdürür ve ardından, fonksiyonda değişikliğe gidilmeksizin 74. ölçüde kadans sonlanmıştır. (Bkz.: Örnek 32)

Örnek 32: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 65-73

The musical score consists of five systems of music. The first system shows the beginning of the section with a *poco a poco cresc.* marking and a *mf* dynamic. The second system continues the development. The third system features a *cresc.* marking and a *ff* dynamic. The fourth system shows a *dim.* marking and a *p* dynamic. The fifth system concludes the section with a *p* dynamic and a fermata. The bass line is marked *basso* and includes fingerings such as 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

İkinci bölümün son kısmı 74. ölçüde başlar ve 89. ölçüye kadar sürer. Mi minör tonunda başlayan bu kısım 76. ölçüye varıldığında, mi major tonuna geçiş

yapar. İkinci bölümün 1. teması son kez, aksan noktaları değiştirilmiş olarak kullanılır. (Bkz.: Örnek 33)

Örnek 33: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 77-78

Bu son kısım, eserin üçüncü bölümüne geçişi hazırlar. 86. ölçüden 89. ölçüye kadar olan süreçte, eser boyunca sıkça görülen plagal kadans bölümünün bitişinde yeniden görülür.

2.3. 1913 Versiyonu, Üçüncü bölüm

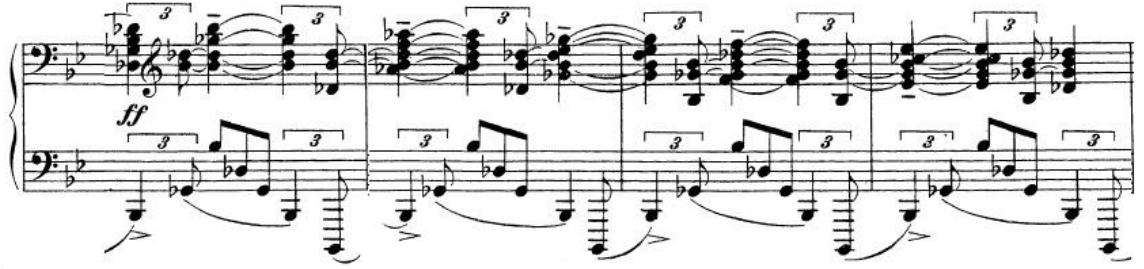
Eserin üçüncü bölümü 90. ölçüde başlar. İlk olarak, ikinci bölümde de yer alan interlüdün bir tam ton aşağıdan kullanımı söz konusudur. Fakat bu defa ölçü birimi 3/4'lük olarak değişmiş ve böylelikle ikinci bölümdekine oranla daha yoğun bir yazı oluşmuştur. Bu interlüdlerin kullanımı ile, bölümler arasında durak oluşumu da engellenmiş ve dolayısıyla eserin performansında iki bölümün ara verilmeden çalınması da sağlanmış olur. Üçüncü bölüm, sonat allegrosu yapısındadır. 97. ölçüde üçüncü bölümün 1. temasının a kısmı, birinci bölümün 1. temasının a kısmından türetilmiş halde görülebilmektedir. (Bkz.: Örnek 34)

Örnek 34: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 90-98

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu, Ölçüler 90-98. The score is in 3/4 time and consists of two systems. The first system is marked 'L'istesso tempo.' and features a treble and bass clef. The treble clef part starts with a melody in G major, marked 'mf', and then moves to a lower register marked 'p'. The bass clef part provides harmonic support with chords and a bass line. The second system is marked 'Allegro molto.' and features a treble and bass clef. The treble clef part starts with a melody in G major, marked 'pp', and then moves to a higher register marked 'ff'. The bass clef part provides harmonic support with chords and a bass line. The score includes dynamic markings such as 'mf', 'p', 'dim.', 'pp', and 'ff', and articulation markings such as '3' (triplets).

Üçüncü bölümün 1. temasının b kısmı 105. ölçüde görülür ve birinci bölümün 1. temasının a kısmının yapısından türetilmiştir. (Bkz.: Örnek 35)

Örnek 35: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 105-108

Bölümün 1. temasının 113. ölçüde tekrarının ardından 117. ölçüde bölümün sergisinin kendi içinde gelişimine başlanır. 137. ölçüye kadar sürecektir olan bu gelişim bölümünde birinci bölümün 1. temasının a kısmı ile ve üçüncü bölümün 1. temasının a kısmının işlenmesi söz konusudur. Hazırlanışı 137. ölçüde si bemol major tonuna ulaşılması ile 141. ölçüde üçüncü bölümün 1. temasının yeniden gelişimi hazırlanmış olur. 153. ölçüye kadar devam eden tema, yerini üçüncü bölümün 2. temasının duyurulmasından önceki geçit bölümüne bırakacaktır. Bu geçit bölümünde kısa sürede (164. ölçüde) re major tonunda odak sağlanır. Burada, üçüncü bölümün 1. temasının a kısmından yola çıkılarak 4/4'lük ölçü biriminde yeni bir temanın türetilmesi söz konusudur. (Bkz.: Örnek 36)

Örnek 36: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 164-168

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op. 36, No. 2, measures 164-168. The score is written in bass clef and consists of two systems. The first system shows measures 164 and 165, with a piano (p) dynamic marking and a glissando (gliss.) marking. The second system shows measures 166 and 167, with a forte (f) dynamic marking. The music is characterized by complex chordal textures and a prominent glissando effect in the right hand.

180. ölçüden itibaren bölümün 2. temasına giriş başlanmış olur. Bu temada göze çarpan önemli bir nokta, kullanılan armonideki yükseliştir. (Bkz.: Örnek 37)

Örnek 37: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 180-198

a tempo, poco meno mosso

mf

p

dim.

mf

dim.

p

p

p

cresc.

Armonik yükseliş 201. ölçüde tepe noktasına ulaşır ve 205. ölçüde tekrar mi bemol major tonuna geri dönüşünü tamamlar. 205. ölçüden 215. ölçüye kadar olan kısım 2. temanın 180. ölçüdeki tanıtımıyla aynı materyali kullanır. Fakat bu defa amaç, dinamikte bir tepe noktası oluşturmanın tersine, 2. temanın kapanışını sağlamaktır.

Gelişme bölümü 215. ölçüyle başlamış olur. Gelişme bölümü 3 kesitte incelenebilir. İlk kesit 215. ve 255. ölçüler arasındadır. Bu kesitte gelişim bölümünün, sırasıyla, 227. ölçüde la minör, 239. ölçüde si bemol minör, 251. ölçüde si minör olmak üzere yapılandırıldığı ve bu yapılandırılma içinde üçüncü bölümün 1. temasının aralarında 3'er ölçülük kromatik yapılar köprü olarak kullanılarak kısımlar arası bağlantının sağlandığı gözlemlenir.

Gelişme bölümünün ikinci kesiti dominant fonksiyonların birbirini izlediği bir açılışa sahiptir. Bu kesitte üçüncü bölümün 1. temasının b kısmının hakimiyeti 267. ölçüye kadar açıkça görülebilmektedir. (Bkz.: Örnek 38)

Örnek 38: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 255- 266

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 255-266. The score is in 4/4 time and is written for piano. It consists of four systems of music. The first system is marked 'Meno mosso.' and features a steady eighth-note bass line and a treble line with chords and melodic fragments. The second system continues the same pattern. The third system includes a 'cresc.' (crescendo) marking and a key signature change to one flat (B-flat major). The fourth system includes a 'dim.' (diminuendo) marking and a key signature change to two flats (B-flat major). The score is presented in a clean, black and white format with standard musical notation.

267. ölçüde, birinci bölümün 1. temasının b kısmının işlenmesi söz konusudur. Burada mi bemol major tonu ilk olarak tanıtılmakla beraber, 275. ölçüye gelene kadar tonalite mi bemol major ile mi bemol minör arasında gidip gelmektedir. 275. ölçüde mi bemol major tonundan yola çıkıp ilgili tonu olan sol bemol majore ani bir geçiş söz konusudur. Bu kısımda yazıda alçalış başlar. Fakat dinamik bunun aksine yükselmektedir. 279. ölçüden 285. ölçüye kadar olan kısım ise eserin birinci bölümünün 18. ölçüsü ile 24. ölçüsü arasındaki kısımdan türetilmiştir. (Bkz.: Örnek 39)

Örnek 39: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 279-284

285. ölçüde yeniden sergi başlar. Re major tonunda ilk olarak tanıtılsa da, kısa sürede si bemol major tonuna geçiş sağlanır. Üçüncü bölümün 1. teması yalnızca bir defa 285. ölçü ile 293. ölçü arasında görülür. 293. ölçüde başlayan kesit, bölümün 117. ölçüsünde başlayan kesitle benzerlik gösterse de, burada yazıda farklılıklar mevcuttur. 293. ölçüden 314. ölçüye kadar olan kısımda bas partisinde kesintisiz bir kromatik yükseliş görülür ve bunun sonunda la major tonunda kesit son bulur. 321. ölçüden itibaren üçüncü bölümün 2. teması hazırlanmaya başlar. Burada tonalite si bemol major tonunu işaret eder. 321. ölçüden 329. ölçüye kadar üçüncü bölümün 1. temasının a kısmı, si bemol major tonun dominant fonksiyonunda işlenerek, bölümün 2. temasına geçiş sağlanmış olur. 359. ölçüde son bulan 2. temayı eserin koda izler. Burada birinci bölümün 1. temasının a ve b kısımları işlenmiştir. Kromatizmin önemli bir rol üstlendiği armonik yapıdaki koda, bölümün döngüsel yapısını da yineler nitelikte, birinci bölümün 1. temasının a kısmının ritmik yapısını si bemol major tonu tonik fonksiyonu üzerinde işlenerek son bulur.

(Bkz.: Örnek 40 ve 41)

Örnek 40: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 359-372

Presto.

The musical score is presented in four systems, each with a treble and bass staff. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 3/4. The tempo is marked "Presto." The score is characterized by frequent triplets and slurs, indicating a fast and technically demanding piece. The first system begins with a treble clef and a bass clef. The second system continues the melody and accompaniment. The third system features more complex chordal textures. The fourth system ends with a repeat sign and a first ending bracket.

Örnek 41: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 373-385

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, measures 373-385. The score is written for piano and consists of four systems of music. Each system includes a treble and bass clef staff. The key signature is one flat (B-flat major or D minor). The time signature is 3/4. The score features complex harmonic textures with frequent triplets and sixteenth-note patterns. The first system shows a dense texture with many triplets. The second system continues with similar patterns, including some rests in the treble staff. The third system features a prominent *ff* dynamic marking and a series of chords in the treble staff. The fourth system concludes with a *rit.* marking and a final chord. The score is marked with various dynamics and articulations, including accents and slurs.

3. RACHMANINOFF'UN OP.36, 2 NUMARALI PİYANO SONATI, 1931 VERSİYONUNUN YAPISAL İNCELEMESİ

3.1. 1931 Versiyonu, Birinci bölüm

Eserin 1931 versiyonunda birinci bölüm yine sonat allegrosu yapısındadır. 1. ve 2. temanın tanıtımlarında 1913 versiyonuyla aralarında yapısal farklılıklar bulunmamaktadır. Karşılaşılan ilk farklılık 49. ölçüde kendini gösterir. 49. ölçüde gelişme bölümüne geçiş başlar. Bu geçiş ilk bölüme oranla kısaltılmıştır. Birinci bölümün 1. temasının b kısmının işlenmesi yeniden söz konusudur. Fakat besteci 53. ölçüde bu kesiti daha da uzatmak yerine re bemol majore geçiş yapmıştır. Oysa bu sürece 1913 versiyonunda ancak 67. ölçüde ulaşılmıştır. (Bkz.: Örnek 42, 43 ve 44)

Örnek 42: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 48-56

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı, measures 48-56. The score is written for piano and consists of four systems of music. The key signature is B-flat major (two flats) and the time signature is 6/8. The first system begins with a *poco rit.* marking and a *dim.* dynamic. The second system features a *p* dynamic and a *rit.* marking. The third system is marked *Tempo I.* and includes fingering numbers (1, 2, 3, 4, 5) and a *p* dynamic. The fourth system concludes with a *cresc.* marking. The score is presented in a standard musical notation format with treble and bass clefs, a grand staff, and various musical symbols such as slurs, accents, and dynamic markings.

Örnek 43: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 57-69

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2, measures 57-69. The score is written for piano and consists of six systems of music. The key signature is three flats (B-flat major/C minor), and the time signature is 4/4. The first system (measures 57-58) features a 'cresc.' marking. The second system (measures 59-60) includes a 'ff' dynamic marking. The third system (measures 61-62) is marked 'molto marcato'. The fourth system (measures 63-64) includes 'dim.' and 'm.d.' markings. The fifth system (measures 65-66) is marked 'a tempo' and 'rit.'. The sixth system (measures 67-69) is marked 'a tempo' and 'dim.'. The score is presented in a standard musical notation format with treble and bass clefs, and various musical symbols such as slurs, ties, and dynamic markings.

Örnek 45: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 70-81

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Piano Sonata No. 2, Op. 36, measures 70-81. The score is written for piano and consists of five systems of music. The key signature is two flats (B-flat major/D minor) and the time signature is 3/4. The tempo marking is *meno mosso*. The score includes various dynamic markings such as *pp*, *p*, *mf*, *f*, *dim.*, and *cresc.*. The notation features complex chordal textures and melodic lines in both hands, with some passages marked *mf* and *f*. The score is presented in a standard musical notation format with a grand staff (treble and bass clefs) and a piano symbol.

Örnek 46: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 58-67

Poco più mosso

The musical score consists of four systems of staves. The first system shows the beginning of the piece with a *pp* dynamic and a *mf* dynamic. The second system continues with *p* and *dim.* dynamics. The third system features a *mf* dynamic and a *p* dynamic, with a *m.g.* marking. The fourth system includes *rit.* and *a tempo* markings, along with *p dolce*, *pp*, and *dim.* dynamics. The score is written for piano and includes both treble and bass clefs.

Gelişme kısmının ikinci ve üçüncü kesitleri 1913 versiyonu ile benzer şekilde ilerler. Yeniden serginin sunumunda da benzer bir yapı hakimdir. Yeniden sergide 2. temaya geçiş 106. ölçüden 112. ölçüye kadar olan süreçte yer alır. Bu kesitte de 1913 versiyonuna oranla sıkıştırma söz konusudur. 1913 versiyonunda 12 ölçü olarak yapılandırılan bu kesit 1931 versiyonunda yalnızca 7 ölçüde işlenmiştir ve 2. temanın

önceden duyurulması 1931 versiyonunda söz konusu değildir. (Bkz.: Örnek 47 ve 48)

Örnek 47: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 130-141

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı, measures 130-141. The score is written for piano and consists of seven systems of music. The first system begins with the tempo marking "a tempo" and the dynamic marking "p". The second system includes the dynamic marking "cresc." and "mf". The third system features "dim." and "ppp". The fourth system has "dim." and "m.d.". The fifth system is marked "veloce" and "m.d.", with a dynamic marking "f". The sixth system is marked "dim.". The seventh system is marked "rit." and "Meno mosso.", with dynamic markings "p", "mf", and "m.d.". The score is in 3/4 time and ends with a double bar line and repeat sign.

Örnek 48: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 106-113

The musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu, measures 106-113, is presented in four systems. The first system shows the beginning of the passage with a piano (p) dynamic and a crescendo (cresc.) marking. The second system features a mezzo-forte (mf) dynamic and a decrescendo (dim.) marking, followed by a piano-pianissimo (pp) dynamic and a change in key signature to A-flat major. The third system includes a mezzo-forte (mf) dynamic and a decrescendo (dim.) marking, followed by a piano-pianissimo (pp) dynamic and a change in key signature to B-flat major. The fourth system is marked 'Meno mosso' and 'a tempo', with a mezzo-forte (mf) dynamic and a piano (p) dynamic. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

119. ölçüde kodaya geçiş işlevi gören kesite kadar 1913 versiyonuyla benzerlik gösteren 1931 versiyonu, 119. ölçüde başlayan kesitte, yine sıkıştırılmış bir yapıda göze çarpar. Bu versiyonda kesit yalnızca iki kısımdan oluşur. Bunlardan ilki, 119. ölçüden 124. ölçüye kadar olan kısım, 1913 versiyonuyla benzerlik gösterir. İkincisi ise yalnızca 2 ölçüden (124. ve 125. ölçüler) oluşur. Bununla beraber 1913

versiyonunda oluşan armonik yapıdaki kararsızlık burada kendini göstermemektedir.
(Bkz.: Örnek 49)

Örnek 49: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 124-127

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2, Piano Sonata, 1931 version, measures 124-127. The score is in B-flat major and 6/8 time. It features a 'Meno mosso' tempo marking and a 'poco accelerando' section. The music is written for piano and includes dynamic markings such as *mp*, *p*, *mf*, and *m.d.* (mezzo-dolce). The score shows a complex harmonic structure with frequent changes in chord quality and a prominent chromatic line in the left hand.

1931 versiyonunun ilk bölümünün kodaşında 1913 versiyonundaki 1. temanın a kısmının ritmik yapısının kullanımı söz konusu değildir. Bu versiyonda ise bas partisinde si bemol pedal sesi yer almakta ve yanı sıra kodanın yapısında önemli bir rol oynayan kromatizm sol elde göze çarpmaktadır. (Bkz.: Örnek 50)

Örnek 50: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 128-131

The image shows a musical score for Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, 1931 version, measures 128-131. The score is in G major, 4/4 time, and marked 'a tempo'. It features a complex melodic line in the right hand and a more rhythmic accompaniment in the left hand. The piece concludes with a 'cresc.' marking and a final chord.

3.2 1931 Versiyonu, İkinci Bölüm

Eserin 1931 versiyonunda ikinci bölüm, gerek tematik materyal kullanımı, gerek dokusu itibariyle 36. ölçüye kadar birbirine benzer niteliktedir. 36. ölçüde bölümün orta kısmına geçişin başlanmasıyla temaların tekrarları arasında köprü görevi gören bir yapının kullanılmadığı göze çarpar.

Bu kısım 2 kesite ayrılır. İlk kesitte birinci bölümün 1. temasının b kısmı, 1913 versiyonuna kıyasla daha seyrek kullanılmıştır. Bu kesitte, armonik yapıda odak noktası değişken durumdadır. İkinci kesitte ise yapıda yine sıkılaştırılma göze çarpar. Tepe noktasına ulaşılması için geçen süre kısaltılmıştır. Bunların haricinde kullanılan doku 1913 versiyonuyla aynıdır. (Bkz.: Örnek 51 ve 52)

Örnek 51: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 46-62

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Piano Sonata No. 2, Op. 36, measures 46-62. The score is written for piano and consists of seven systems of music. The key signature is one flat (B-flat major), and the time signature is 4/4. The tempo is marked *Andante* with a metronome marking of 48. The score begins with a *p* (piano) dynamic and includes various performance instructions such as *espressivo*, *mf* (mezzo-forte), *dim.* (diminuendo), *molto dim.* (molto diminuendo), *cresc.* (crescendo), *Poco più mosso.* (slightly faster), and *dim.* (diminuendo) at the end. The music features complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes, and is characterized by its expressive and lyrical qualities.

Örnek 52: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 36-52

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı, 1931 edition, measures 36-52. The score is written for piano and consists of six systems of music. The tempo is marked "Poco più mosso". The key signature is one flat (B-flat major/D minor). The score includes various dynamics such as *pp*, *poco cresc.*, *mf*, *f*, *mf*, *espressione*, *cresc.*, *rit.*, and *dim.*. It features complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes, and includes markings for *agitato* and *cresc.*. The score is divided into systems, with the first system starting at measure 36 and the last system ending at measure 52. The notation includes treble and bass clefs, a grand staff, and various musical symbols such as slurs, ties, and dynamic markings.

Bölümün üçüncü kısmında, birinci bölümün 2. temasının 65. ve 66. ölçülerde görülmesi söz konusudur. (Bkz.: Örnek 53)

Örnek 53: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 65-66

3.3 1931 Versiyonu, Üçüncü Bölüm

Üçüncü bölümün yapısı, 2. temanın gelişine kadar 1913 versiyonuyla benzer yapıdadır. 131. ölçüde başlayan geçiş bölümünde, bestecinin 1913 versiyonunda yazdığı gelişim bölümünün çoğunun 1931 versiyonunda yer almadığı görülür. Bu bir yandan eseri kayda değer biçimde kısaltmakta, öte yandan 2. temaya geçiş bölümünün etkisini de arttırmaktadır.

152. ölçüden 181. ölçüye kadar olan bölümde 2. tema yer alır. Gelişme bölümü 1913 versiyonuyla aynı yapıdadır. Geri kalan süreçte iki versiyon arasındaki tek yapısal fark yeniden sergi bölümünden önce yer alan geçiş kesitinin çıkarılmış olmasıdır. Gelişme bölümü 222. ölçüde yeniden sergiye bağlanır.

(Bkz.: Örnek 54 ve 55)

Örnek 54: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 285-296

Tempo I.

The musical score is presented in three systems, each with a grand staff (treble and bass clefs). The first system begins with a piano introduction marked *ff* and a piano section marked *p cresc.*. The second system features a mezzo-forte (*mf*) section with a *cresc.* marking. The score includes various musical notations such as triplets, slurs, and dynamic markings.

Örnek 55: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 218-229

The image displays a musical score for Rachmaninoff's Op. 36, No. 2 Piano Sonata, measures 218-229. The score is written for piano and consists of three systems. The first system begins with a forte (ff) dynamic. The second system also starts with ff. The third system begins with a mezzo-forte (mf) dynamic and includes a crescendo (cresc.) marking. The music is characterized by complex chordal textures, triplets, and slurs. The key signature is G major and the time signature is 4/4.

Yeniden sergi ve koda 1913 versiyonu ile armonik ve yapısal olarak benzer niteliklerdedir. Genelde iki versiyonun yapısı birbirine benzer olmakla beraber, saptanan çeşitli farklılıklar eserin dokusuna ve armonik yapısına kayda değer ölçüde etki etmektedir.

4. 1913 VE 1931 VERSİYONLARI ARASINDAKİ DOKUSAL FARKLAR

Çalışmanın bu bölümünde, eserin iki ayrı versiyonu arasındaki dokusal farklar incelenirken, bestecinin kendi fikirleri bu konuya doğru bir yaklaşımda bulunmak açısından aydınlatıcı olacaktır. Sonrasındaysa 1931 versiyonunda yer alan dokusal farklardaki çeşitlilik incelenecektir.

Rachmaninoff'un, müzikal fikirlerin arıtılması konusundaki arayışları arasında ünlü bir örnek, bestecinin, sonradan yeniden düzenlediği 2 numaralı si bemol minör piyano sonatındaki tatminsizliğidir. Chopin'in aynı tondaki sonatını çaldıktan sonra şunları söylemiştir:

“Kendi eserlerime bakıyor ve ne kadar lüzumsuz şeyler olduğunu görüyorum. Chopin'in sonatı ondokuz dakika sürüyor ve her şey söylenmiş oluyor.”²⁰

Rachmaninoff'un eserin 1931 versiyonunda yapmış olduğu dokusal müdahaleler eserin henüz başlangıcında kendini göstermeye başlar. Eserin 1913 versiyonunda, 2. ölçüden başlayarak görülen akor tekrarları, 1931 versiyonunda yer almaz. Müzikal amaçta bir değişiklik gözlemlenmemektedir. 1931 versiyonunda kullanılan yalın dokuyla beraber, melodik yapı daha ön plana çıkmış; ayrıca dinamik olarak da anlatım alanı kayda değer ölçüde genişlemiştir. (Bkz.: Örnek 56 ve 57)

²⁰ Robert Rimm, “The Composer-Pianists, Hamelin and The Eight”,Portland, Amadeus Press, 2002, S.177

Örnek 56: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 1-3

Allegro agitato.

m.d. veloce

ff

m.g.

Örnek 57: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 1-3

Allegro agitato.

m.d. veloce

ff

m.g.

Ufak sayılabilecek fakat önemli bir etki yaratan farklardan biri de birinci bölümün 13. ölçüsünde göze çarpar. Burada bestecinin bas partisinde uygulamış olduğu oktav değişimi, melodik yapının da değişime uğramasını beraberinde getirmiştir. (Bkz.: Örnek 58 ve 59)

Örnek 58: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 12-15

The musical score for Example 58 is presented in two systems. The first system shows measures 12 and 13. The right hand has a melodic line with a 'rit.' marking above it. The left hand has a bass line with a 'dim.' marking. The second system shows measures 14 and 15. The right hand has a melodic line with a 'poco rit.' marking above it. The left hand has a bass line with a 'p' marking. The score includes a section marked 'accel. al tempo I' with a '6' measure rest.

Örnek 59: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 12-15

The musical score for Example 59 is presented in two systems. The first system shows measures 12 and 13. The right hand has a melodic line with a 'rit.' marking above it. The left hand has a bass line with a 'dim.' marking. The second system shows measures 14 and 15. The right hand has a melodic line with a 'poco rit.' marking above it. The left hand has a bass line with a 'p' marking. The score includes a section marked 'accel. al tempo I' with a '6' measure rest.

Birinci bölümün 50. ölçüsünden 53. ölçüye kadar olan kısımda ise eşlik partisi yalınlaşmış, ritmik yapıda da değişime gidilmiştir. Bu yolla besteci melodik yapıyı ön plana çıkarmıştır. (Bkz.: Örnek:60 ve 61)

Örnek 60: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 48-52

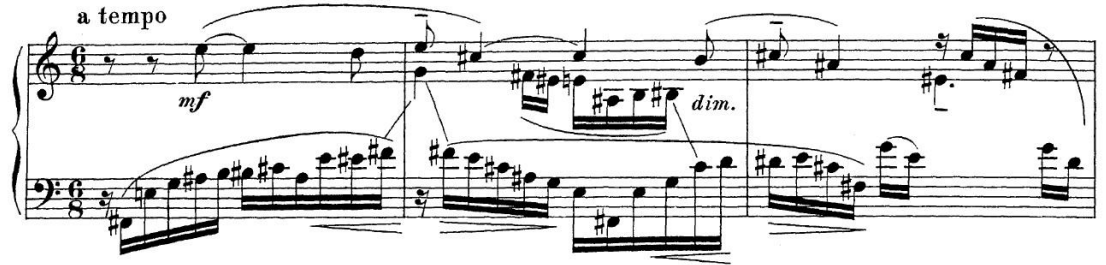
Musical score for Example 60, Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu, measures 48-52. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two systems of music. The first system starts with a treble clef and a bass clef. The treble staff begins with a melodic line marked *dim.* and *poco rit.*, followed by a *p* dynamic. The bass staff has a bass line. The second system continues the melodic line in the treble staff, marked *a tempo* and *mf*, and the bass line in the bass staff, marked *p*. The piece concludes with a *rit.* marking and a final chord.

Örnek 61: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 48-52

Musical score for Example 61, Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu, measures 48-52. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two systems of music. The first system starts with a treble clef and a bass clef. The treble staff begins with a melodic line marked *dim.* and *poco rit.*, followed by a *p* dynamic. The bass staff has a bass line. The second system continues the melodic line in the treble staff, marked *a tempo* and *mf*, and the bass line in the bass staff, marked *p*. The piece concludes with a *rit.* marking and a final chord.

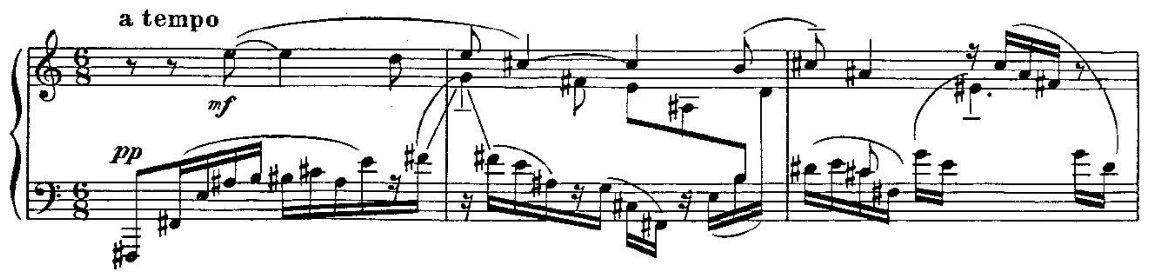
Melodik yapıya verilen önem birinci bölümün 68. ölçüsünde de kendini gösterir. 1931 versiyonunda buradaki eşlik partisi, müzikal odağı sopranoadaki melodide tutmak amacıyla sadeleştirilmiş, kromatik yapıdan da kısmi olarak fedakarlık yapılmıştır. (Bkz.: Örnek 62 ve 63)

Örnek 62: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”, Ölçüler 86-88

The musical score for Example 62 shows a passage from Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, 1913 edition, measures 86-88. The music is in 6/8 time and marked 'a tempo'. The right hand features a melodic line with a dynamic of 'mf' (mezzo-forte) and a 'dim.' (diminuendo) marking. The left hand provides a supporting accompaniment with a dynamic of 'mf'.

Örnek 63: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”, Ölçüler 68-70

The musical score for Example 63 shows a passage from Rachmaninoff's Op.36, No. 2 Piano Sonata, 1931 edition, measures 68-70. The music is in 6/8 time and marked 'a tempo'. The right hand features a melodic line with a dynamic of 'mf' (mezzo-forte). The left hand provides a supporting accompaniment with a dynamic of 'pp' (pianissimo).

Birinci bölümün koda kısmında ise, sol eldeki ritmik yapının değişimi ve sağ eldeki kromatik yapının desteklenmesi ile bu kısımdaki amaçlanan müzikal efekt daha belirgin hale gelir. (Bkz.: Örnek 64 ve 65)

Örnek 64: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 172-177

a tempo

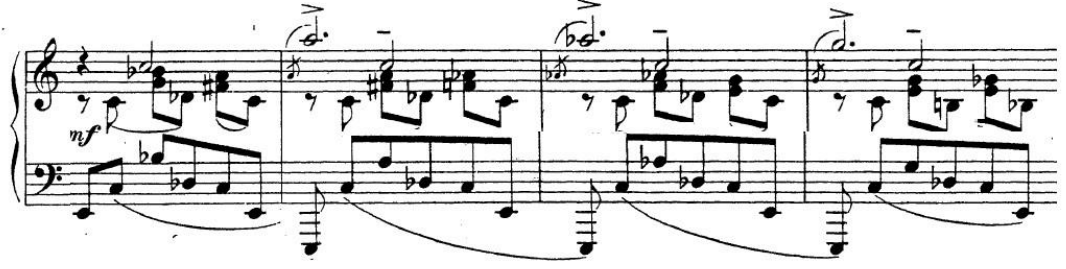
The musical score is presented in three systems. The first system features a left hand with a complex rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes, and a right hand with a steady quarter-note accompaniment. The second system continues this pattern, with the right hand moving to a more active role. The third system shows the right hand playing a melodic line with grace notes, while the left hand provides a rhythmic accompaniment. The tempo marking 'a tempo' is placed above the first system.

Örnek 65: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 128-133

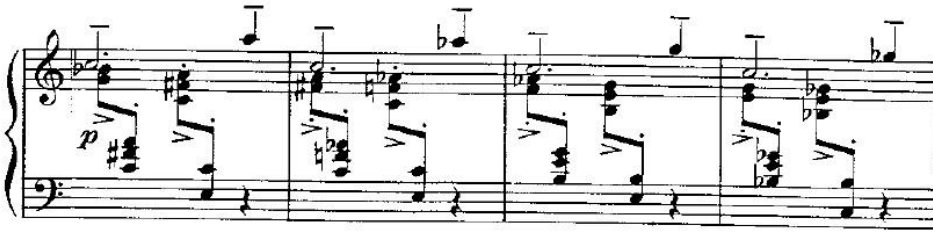
The musical score for Rachmaninoff's Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu, measures 128-133, is presented in three systems. The first system is marked "a tempo" and shows a complex, rhythmic melody in the right hand and a supporting bass line in the left hand. The second system is marked "mf" and "cresc.", showing a more melodic line in the right hand and a bass line with a crescendo. The third system is marked "dim." and "m.g.", featuring a melodic line in the right hand and a bass line with a decrescendo. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

Eserin üçüncü bölümünde fark edilen en büyük değişimlerden biri, 1913 versiyonunda 231. ölçüden 234. ölçüye kadar olan kısım ile 1931 versiyonundaki karşılığı arasında yer alır. Doku tamamen değişmiş, 1913 versiyonundaki bağlı doku, yerini kısa akorlara bırakmıştır. Bu kısımda yer alan çarpma notaları ise tamamen kaldırılmıştır. (Bkz.: Örnek 66 ve 67)

Örnek 66: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1913 Versiyonu”,
Ölçüler 231-234

Örnek 67: “Rachmaninoff Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı 1931 Versiyonu”,
Ölçüler 198-201

SONUÇ

Rachmaninoff'un Op.36, 2 Numaralı Piyano Sonatı'nın 1913 ve 1931 versiyonlarının analizi ve dokusal farklarının karşılaştırılması sonucunda bestecinin, eserin yapısında kayda değer değişikliklere gittiği, piyanoya yazısındaki dokunun da yapıdaki değişimle uyum sağlayacak şekilde sadeleştiği gözlemlenmiştir.

Eserin yapısı söz konusu olduğunda, 1913 versiyonunda, özellikle köprü kesitlerinin genişliği göze çarpmaktadır. Bu kesitleri kullanarak besteci, köprülerin esas görevinin yanı sıra, mevcut temaları işleyebilmek için geniş bir alana sahip olmuştur. 1931 versiyonunda ise köprüler büyük oranda bağlantı görevi görürler. Bu yolla 1931 versiyonunda eserin döngüsel yapısını da haklı kılacak bir bütünlüğe erişilmiş olur.

Piyanoyu kullanımı göz önüne alındığında ise, eserin 1913 versiyonunda piyanonun imkanlarından yararlanmak konusunda herhangi bir kısıtlamaya rastlanmaz. 1931 versiyonunda ise yapısal sadeliği ile benzer olarak enstrüman kullanımında daha kısıtlı bir yaklaşım gözlemlenir.

Bestecinin yapısal ve dokusal değişimleri ile beraber 1931 versiyonu, 1913 versiyonuyla amaçlanan müzikal düşüncelerin, köprü kesitlerini kısıtlamak yoluyla eserin genel yapısının ön plana çıkarılması ile daha etkili bir şekilde ifade edilebildiği bir şekil alırken; eseri icra edecek olan sanatçı için de teknik güçlüklerin hafifletilmesi dolayısıyla müzikal amaca ulaşmanın kolaylaşmasını beraberinde getirir. Bununla beraber bestecinin yaklaşımında, iki versiyon arasında geçen sürede, virtüozite veya enstrümanın imkanları dahilinde elde edilebilecek anlık atmosferik efektler yerine, tematik materyal ve melodik yapının içeriğinin beraberinde getirdiği yönetime daha çok önem verdiği gözlemlenir.

BİBLİYOGRAFYA

- Maes, Francis: "A History of Russian Music", California, University of California Press, 2002
- Norris, Geoffry: "Rakhmaninov", London, J. M. Dent & Sons Ltd., 1976
- Rimm, Robert: "The Composer- Pianists: Hamelin and The Eight", Portland, Amadeus Press, 2002
- Walker , Robert Matthew: "The Illustrated Lives of the Great Composers", London, Omnibus Press, 1984